

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

1 Decisio S. Rotæ Romanæ coram R. P. D. Coccino Decano Barchinonen.
Exemptionis. Lunæ 20. Iunii 1636.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

DECISIONES NOVISSIMÆ
SACRÆ ROTÆ
ROMANÆ

Qua in diversis Tractatibus à P. Diana advocata sunt, in gratiam
studiosorum per extensum impressæ.

DECISIO PRIMA

Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. Coccino
Decano.

Barchinonen. exemptionis.

Luna 20. Iunij 1636.

§. 1. **D** VBITAVI pro quibus rebus sit
præstanda exemptio Capitulo, & quo-
modo in casu, & ad effectum de quo
agitur. Et Domini censuerunt esse
distinguentium inter bona separabi-
lia, hoc est, quæ extant apud ipsos Clericos, & in-
separabilia, videlicet, quæ sunt penes venditores, &
in eorum dominio; firmarunt quantum ad bona se-
parabilia, nullam adesse difficultatem, quod illa sint
exempta à quibuscumque gabellis cap. non minus &
oapaduesus, de immunit. Eccles. quamquam de censib.
in 6. cap. tributum, & cap. secundum 23. quæst. 8. capi-
benè quidem distinct. 96. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ,
de Const. cap. novem, de sentent. excomm. quod & ius
ciuile prius agnouit, l. Sancimus, C. Sacros. Eccles.
& admittunt etiam leges Hispaniarum partit. vt in l.
50. & 51. tit. 6. part. 1. & l. 11. tit. 3. lib. 1. & l. 6. tit. 18.
lib. 9. in noua recopilat. & late Barbof. de iure Eccles.
lib. 2. cap. 31. §. 5. num. 3. & seq. Comitoli, respons.
moral. lib. 1. quæst. 92. & 93. & fuit non minus do-
ctè, quam latissimè deductum in caus. Alben. Gabella,
seu Onerum §. 28. Iunij 1630. coram R. P. D. meo
Merlino. Ita vt exigentes tales gabellas incurrant
sententiam excommunicationis Cœnæ Domini, vt ad-
mittit Sanchez consil. moral. to. 1. lib. 2. cap. 4. consil. 49.
in princ. Gutt. de gabell. quæst. 92. numer. 22. Nauart. in
Manual. cap. 27. num. 128. & cap. 17. num. 201. in vers.
83. Azuced. in l. 3. num. 2. tit. 3. lib. 1. nouarum recopilatio-
num, Roder. in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 8. fol.
mibi 142. in vers. exto, Beia respons. casuum consc. 10. 1.
casu 26. in princip. Suarez de censur. disp. 21. de excom.
Pape reseruat in Bulla Cœnæ num. 99. cum seq. Do-
minus, & Præceptor meus Ludouicus Carbo de restit.
quæst. 33. in vers. septima dubitatio in primo dicto, addens
in tertio dicto, quod Episcopi obligati sunt ad denun-
ciandum eos, qui in censuras Ecclesiasticas incedunt ob
hanc causam. Neque suffragatur in isto casu exactio
animo restituendi in fine mensis, Alterius de censur.

Tom. P. III.

lib. 5. disp. 19. c. 3. ad finem vers. 6. Duardus ad Bullam
Cœnæ can. 18. q. 1. n. 3. & q. 20. c. n. 2. vsque ad quintam.

2. Et prædicta verissima sunt, quia agitur de immuni-
tate Ecclesiastica, quæ Dei ordinatione, & canonicis
functionibus constituta est, vt dixit Concil. Trid. sess. 25.
cap. 20. de reform. & est de iure diuino, vt clarè innuunt
illa verba, Dei ordinatione vt considerat Gerunda de
privileg. n. 1030 Guttier. dist. quæst. 91. n. 20. vs. sc. Non
itaque. Neque valet consuetudo etiam longissimi tem-
poris in contrarium, vt tenent quam plures Doctores
quos allegat Cenedus q. canon. quæst. 1. n. 1. Nec est
curandum, quod Conar. lib. 2. var. cap. 20. num. 1. quem se-
quitur Tiberius Deciarus 2. tom. criminal. lib. 6. cap. 25.
n. 2. post princip. Farinae. tom. 1. Criminal. q. de carcere, &
carcerat. q. 8. n. 1. teneat contrarium. Quia communis
opinio nedum Doctorum Italorum, sed etiam Ultra-
montanorum est in contrarium, vt videre est ex allega-
tis per Gerundam loco modo allegato, & per Cenedum
loco pariter supra citatos, num. 1. & latissimè Guttier. de
Gabell. d. q. 92. allegato n. 20. vbi cumulat plures Doctores
id tenentes, & per totam quæstionem multa dicit,
quæ optimè faciunt.

3. Quantum verò ad bona inseparabilia, quæ sunt pe-
nes venditores venalia, vt puta panem, carnem, & simi-
lia: Domini firmarunt, quod si itis imponatur gabella,
vtique ad illam soluendam Clerici, & personæ Eccle-
siasticæ non teneantur per supradicta, & in puncto di-
cit Nauart. in Manual. cap. 16. num. 203. vers. rogatus à
multis. Candelabrum aureum in explicat. Bullæ in Cœ-
næ Domini n. 116. rom. 2. Guttier. de tract. de gabell. dicta
quæst. 92. num. 23. vers. & quod Rectors & populi Lau-
rent. Portel. in dub. regularibus in secunda impressione in
vers. tributum, n. 8. in fin. vers. addo præterea; Gratian.
discep. 390. num. 16. Azor. insit. moral. par. 2. lib. 4. c. 11.
vers. in dubium veniens. Ferdinandus de Castro Pa-
lao de Relig. part. 2. disp. 2. punct. 9. num. 10. Hieron.
Rodriguez in compend. 99. regular. resolut. 63. num. 32.
vers. & Azor. Barbof. de iure Ecclesiast. c. 39. §. 5. n. 12.
Vnde quicquid dicant aliqui in contrarium ista est
communis, & vera sententia.

4. Remanebat solum videndum quomodo istæ exem-
ptiones essent practicandæ, nec ciuitas defraudaretur:
& Domini dixerunt quoad bona separabilia si inter
Ciuitatem, & Clericum oriatur quæstio, an dicta bona
sint ipsius Clerici, & non causa negotiatoris: quod
stetur iuramento Clerici Gloss. in Clem. present. in
vers. non negotiandi, vbi etiam Vitalis. n. 26. de censib.
Iason. in Leaterra, §. Sed & si quis num. 10. post Baldum
S. quæst.

quem allegat ff. de legat. 1. & consentit Abbas in c. ex part. 27. in primo notabili. num. 2. de privileg. ubi quod clericatus probatur iuramento, Carolus de Grass. de effectibus Clericatus effectum primo, nu. 258. Claudius Turtius alleg. 19. n. 1. & quando est locus præstationi iuramenti adendum est index Ecclesiasticus, & non procurator Cæsaris, cum sit Laicus, Bertacchin. in tract. de gabell. in 7. quæ colum. 5. versic. nec præerea. Roland. conf. 71. n. 25. lib. 4. Carolus de Grass. de effectibus Clericatus effectum primo n. 1268. & effectum 3. n. 258.

Quoad bona inseparabilia præter alia remedia à iure, & à Sede Apostolica permilla placuit Dominis sequi Azorium institum. moral. dista part. 2. lib. 9. cap. 11. in 5. privilegio. Qui dicit in multis locis vltu receptum esse, vt Ecclesiasticis soluentibus gabellam intra annum ad exitum, & finem anni reficiatur damnum pecuniaria compensatione; ita tamen vt conceat consensus Clerici, & præcedat beneplacitum eiusdem Sedis Apostolicæ, & si oriatur aliqua controuersia super isto de falcio terminetur iuramento Ecclesiasticorum, vt in istis terminis dicit Ferrerius de gabellis. n. 174. quod iuramentum debet pariter præstari coram iudice Ecclesiastico per superius deducta.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

DECISIO II.

Sacra Rotæ Romanæ coram R. P. Cocchino
Decano.

In causa Hispalen. Sponsalium.

Veneris 6. Marij 1637.

§. 1. FRANCISCUS Antonius contraxit sponsalia, cum Barbara eius consanguinea, in secundo gradu, sub conditione, si Papa dispensauerit, vt constat ex testibus in causa examinatis. Quare dubitauit, an ex talibus sponsalibus, Franciscus possit cogi contrahere, cum fuerit obtenta à Sanctissimo Domino Nostro dispensatio. Et quia pro vtraque parte adfuerunt Doctores, quorum multi loquuntur de matrimonio ante Concilium Tridentinum, quod solo consensu contrahebatur, absque præsentia Parochij, & duorum testium, & dubitant dicti Doctores, An illud valeat sub illa conditione, si Papa dispensauerit; ita vt non requiratur nouus consensus, & alij tenent affirmatiuam, alij negatiuam, sunt tamen in eo concordēs, quod matrimonium contractum per verba de presenti, si non valet vt i matrimonium, puta ex defectu ætatis, iuris interpretatione resoluitur in sponsalia, quamuis ex conceptis verbis matrimonium censendum foret. cap. unico §. 1. de desponsat. impub. in 6. & idem probatur in capit. à nobis secundum Præpositum; ubi n. 3. & in cap. arrestationes, & in cap. fin. eod. tit. & quamuis in alijs contractibus hæc conclusio posset habere aliquam difficultatem, tamen secus est in matrimonio; quia sub contractu matrimonij etiam sponsalium conuentio comprehenditur, latè Couar. in epitome de sponsal. part. 1. cap. 1. per tot. ubi ita concludit, & part. 2. cap. 3. num. 7. Propterea nos videbimus, an vera sit opinio, quod matrimonium ante Concilium Tridentinum post dispensationem sustinebatur absque alio consensu, nam sustinebuntur etiam sponsalia, si verò non sustinebatur, nec etiam sponsalia hodie sustinebuntur absque nouo consensu. Et ista æquiparatio inter matrimonium & sponsalia non est noua, sed elicitæ ex DD. vt patet ex Innocent. in cap. super eo 5. in princ. de condit. apposit. inquit enim si quis contraxit matrimonium sub conditione si Papa dispensauerit, quidam credunt valere, subdit tamen, quod alij dicunt, non tenere sponsalia, ex quo requirebatur dispensatio, Alexand. de

Neuo ibid. n. 3. Et sic apparet DD. eandem rationem considerare in matrimonio, & in sponsalibus, idem sentit Sanchez de matrim. lib. 5. disp. 5. num. 5. versic. hanc sententiam, & num. 12. versic. & idè hanc sententiam, ubi querens, an valeant sponsalia inter contrahentes contracta cum conditione, si Papa dispensauerit allegat sine distinctione DD. loquentes de matrimonio ante Concilium Trid.

2. Hoc prænotato, quod ista sponsalia valeant, sequitur dispensatione absque alio consensu tenet Butr. in dicto cap. super eo. num. 8. de condit. apposit. Mouetur, quia hoc commercium non est prohibitum, sed solum inis contractus confertur in conditionem euentus possibilis, & idè valet, allegat notata in cap. nisi cum prædem, de renunciat. ubi Innocent. dicit, quod electio nulliter facta ex defectu personæ inhabilis, ratificatur si postea superueniat dispensatio. DD. plenus in cap. monitus, de elect. & idem Butr. in c. at si Clerici, §. 1. de iudic. & in cap. in causis de elect. dicit, quod talis actus respectu potentie disponendi habet aliquid esse à sui principio, & hoc dictum sequitur Gaspar. de Calderin. & dicit Præpositus in d. cap. super eo. num. 5. circa medium, vsque ad finem opinio Domini Antonij, referens rationes huius partis, licet ipse postea relinquat cogitandum, quod hæc opinio potest sustineri per textum in simili, in l. rem meam 31. ff. de verbor. oblig. ubi licet quis non possit rem suam stipulari pure, si nemo rem 82. ff. eod. tit. tamen si stipulatur sub conditione, & tempore venientis conditionis non reperitur sua, cum esset impedimentum sublatum, valebit stipulatio, ergo si per dispensationem cesset impedimentum, valebit matrimonium, & subdit, quod facit l. 4. in l. fin. de opere publica. Nam opus publicum sine permisso Principis est prohibitum fieri à priuato, & tamen si mandat priuatus fieri opus, Principe postea annuente valebit. Multa alia exempla deducit Pontius de Leon. de matrim. lib. 3. cap. 35. n. 4. videlicet textum in l. quidam relegatus, ff. de rebus dubijs, ubi legatum relictum à testatore in hunc modum: si aliquis ex meis hæredibus, vel amicis restitutionem mihi impetrauerit, & ante decessero, quam ei gratias egerim, volo eidem dari centum; impetrauit vnus ex eis restitutionem prædictam, & antequam sciret testator, ille decessit, respondit T. C. legatum deberi, & tamen relictum dependebat à conditione, quæ erat in voluntate Principis. Et prædicta comprobantur. Primo, quia valet institutio filij spurij sub ea conditione, si Princeps legitimauerit, vt per DD. in l. Gallus, §. vt institutus, ff. de liber. & posthum. lare Couarr. in epitome de sponsalibus part. 2. c. 8. §. 2. num. 17. & est textus in l. in tempore 61. in princip. ubi Angel. de Persio, ff. de hereditate in fi. ubi de benignitate magis quam de rigore iuris potest legari incapaci, vel potest institui, cum capax erit, & tamen potest esse incapaci, quæ pendet à sola voluntate Principis, provt est casus noster. Comprobantur etiam secundo, quia quando inter duos de aliquo beneficio lis est, licet illis inter se pacisci, & promittere pensionem, si Papa dispensauerit, quod sine illa conditione illicitum esset. Tertiò comprobantur, quia si quis contrahat cum infideli sub conditione, si conuertatur ad fidem, validus erit contractus, vt habetur in l. 4. Partiar. tit. 4. & docent Soto, & alij, vt notat Pontius loco præcitato.

3. Et hanc sententiã ponderando prædictas rationes, tenent vltra Butr. Calderin. & Pont. quamplures alij DD. quos allegat Sanchez de matrim. lib. 5. disp. 5. num. 4. licet Angel. in verb. matrimonium tertio, impedim. 5. n. 4. Dec. in l. ea, quæ ratione 14. ff. de regul. iur. Zacharias ad Abbatem in c. super eo, in verb. dispensauerit, de condit. apposit. Viuius commun. opin. p. 2. opin. 487. n. 2. versic. in contrarium, sub nomine Gabrielis allegatus à Sanchez. Et quod hæc opinio de consuetudine seruetur dicit Boët. decis. 263. n. 26. Couar. in Epitome de sponsal. 2. part.